

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

ПОГОДЖЕНО
Протокол №__ від «__» _____ 2020 р.
Завідувач кафедри
_____ проф. Ячменіхін К.М.

СИЛАБУС
навчального курсу
«ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ»

Галузь знань – 03 Гуманітарні науки
Спеціальність – 032 Історія та археологія
Освітній ступінь – магістр
Форма навчання – денна
Форма підсумкового контролю – залік

Викладач – Приходьон Олена Юріївна, к.і.н., ст.викладач кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин.

Е-mail: elenamaslyuk13@gmail.com

Години консультацій – щовівторка 12.00-13.00 (304 кабінет).

Анотація курсу

Навчальний курс «Історія розвитку вогнепальної зброї» розрахований на студентів закладів вищої освіти історичних спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань вищої освіти (бакалавр), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки магістра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Курс «Історія розвитку вогнепальної зброї» розрахований для студентів магістратури спеціалізації «Експертиза культурно-історичних цінностей», передбачає 20 лекційних, 10 практичних години, а також 90 годин самостійної роботи. Зміст курсу поділяється на три змістових модулів.

Змістовий модуль 1.

Вступ до курсу «Історія розвитку вогнепальної зброї».
Артилерія. Виникнення та еволюція гармат
Мушкети та гвинтівки

Змістовий модуль 2.

Багатозарядна зброя.
Кулемети та автоматичні гвинтівки.

Змістовий модуль 3.

Боєприпаси
Гранати і брандери.

Передреквізити курсу

Для освоєння змісту навчального курсу необхідно засвоїти навчальний матеріал з всесвітньої історії.

Постреквізити курсу

Після вивчення дисципліни силабусу отримані студентом знання, вміння та навички будуть необхідні для розуміння історичного процесу. Курс буде важливий для написання наукових робіт з історії.

Мета курсу

Вивчення основних етапів еволюції вогнепальної зброї від часу її виникнення до початку ХХ ст., а також з'ясування впливу рівня розвитку вогнепального озброєння на хід історичного процесу. Відтак у центрі уваги перебувають етапи розвитку вогнепальної зброї, винаходи та винахідники, які відіграли важливу роль в еволюції вогнепального озброєння, вплив рівня розвитку вогнепальної зброї на хід історичного процесу та історію людства.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія вогнепальної зброї» є

✓ Ознайомлення з основними завданнями, джерелами та літературою курсу;

- ✓ Закріплення, поглиблення та систематизація знань, здобутих у ході вивчення історичних дисциплін під час здобуття ОКР «бакалавр»;
- ✓ Оволодіння практичними навичками роботи з історичними джерелами і науковою літературою з курсу;
- ✓ Розвиток і поглиблення інтересу до історії вогнепальної зброї та винахідників, котрі своєю працею сприяли трансформації та удосконаленню вогнепальної зброї;
- ✓ Формування уміння критично аналізувати отриману з різних джерел інформацію, застосовувати набуті знання з історії для орієнтації в громадсько-політичному житті та оцінки суспільних явищ і подій.

Очікувані результати курсу

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- базовий фактичний матеріал курсу;
- вільно орієнтуватись в хронології розвитку вогнепальної зброї;
- знати основні винаходи та імена винахідників, дотичних до вогнепального озброєння;
- тенденції розвитку і найбільш важливі досягнення в сфері музейної та пам'яткоохоронної справи, а також у суміжних галузях щодо питань, які стосуються історії розвитку вогнепальної зброї.

вміти:

- оперувати сучасною науковою термінологією;
- володіти навичками аналізу та синтезу історичного матеріалу; пошуку, систематизації та інтерпретації інформації;
- визначати тенденції, закономірності, особливості і т.п.
- вміти вести дискусію, чітко висловлювати та аргументовано захищати власну думку;
- давати оцінку ролі вогнепальної зброї у ході історичного розвитку людства у різні хронологічні проміжки часу.
- самоорганізовуватись та самовдосконалюватись, критично мислити.
- Навчатися та займатися самоосвітою, працювати відповідально самостійно й у колективі.
- шукати, критично аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел з застосуванням сучасних інформаційних та комунікативних технологій.
- виокремлювати суперечності, формулювати проблеми та визначати власні шляхи їхнього розв'язання.
- ухвалювати обґрунтовані рішення.
- усно й письмово висловлювати свою точку зору, організувати й брати участь у дискусіях та публічних заходах.
- фахово планувати й реалізовувати дослідницькі проекти з обраної проблеми з використанням сучасних методологічних та теоретичних підходів.
- аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні та соціальні процеси, події та явища.

- застосовувати поглиблені знання з історії розвитку вогнепальної зброї при розробці наукових проектів прикладної спрямованості, а також при вирішенні певних практичних проблем.

Програмні результати навчання:

- Базові знання подій, процесів та явищ української та світової історії та історії розвитку вогнепальної зброї в їх контексті.
- Базові знання з організації та проведення наукових досліджень.
- Базові знання методології та методів історичних досліджень та технологій історіописання, їхнього застосування в наукових дослідженнях.
- Базові знання застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій в історичних дослідженнях.
- Базові знання про інформаційні ресурси історичної науки, історичні джерела та способи роботи з ними.
- Уміння виявляти взаємозв'язки між процесами минулого та сучасності;
- Уміння оцінювати основні тенденції та особливості історичного розвитку людства у певні історичні періоди;
- Уміння аналізувати відмінності в історіографічних концепціях, підходах та поглядах на пізні історичні проблеми;
- Уміння демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі;
- Уміння організовувати практичне вирішення проблем охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України;
- Уміння планувати дослідницькі проекти з історії розвитку вогнепальної зброї.
- Уміння визначати взаємозалежності та взаємовплив глобалізаційних процесів на міждержавні, міжнаціональні та міжетнічні відносини;
- Уміння досліджувати життя та діяльність конкретних людей, окремих спільнот та великих соціальних груп у контексті історії держав, територій та історичної доби;
- Уміння упорядковувати історичні джерела у відповідності до їхнього інформаційного потенціалу при розробці конкретної науково-дослідницької теми та реалізації проектів;
- Уміння формулювати мету та завдання конкретного історичного дослідження;
- Уміння всебічно розглядати дослідницьку проблему з використанням відповідних джерел і наукової літератури;
- Уміння аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві;
- Уміння інтегрувати досягнення інших гуманітарних наук та природничих для вирішення актуальних проблем історії та археології;
- Уміння пояснити значення історико-культурної спадщини для розвитку людства в цілому та окремих спільнот;

- Уміння аргументувати актуальність теми обраного наукового проекту (дипломної роботи), встановлювати її зв'язок з пріоритетними напрямками розвитку сучасної науки в Україні;
- Уміння критично оцінювати ступінь розробленості дослідницької проблеми та новизну отриманих результатів;
- Уміння визначати мету, об'єкт, предмет завдання та методи дослідження, обґрунтовувати його методологічні засади;
- Уміння узагальнити результати дослідницької (дипломної) роботи, готувати результати наукових досліджень до оприлюднення у фаховому середовищі та рекомендувати шляхи їхнього використання;
- Уміння робити висновки про результати діяльності осіб, спільнот та структур у конкретні історичні епохи;
- Уміння порівнювати здобутки наукових шкіл при вирішенні актуальних проблем історії та археології.
- Уміння визначати культурно-історичну цінність зразків вогнепальної зброї, використовувати наукову літературу, каталоги для їхньої класифікації.

Організація навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Аудиторна робота		самостійна робота
		лекції	практичні	
<u>Змістовий модуль I</u>				
1.	Вступ до курсу «Історія розвитку вогнепальної зброї». I	2	–	5
2.	Артилерія. Виникнення та еволюція гармат	2	2	15
3.	Мушкети та гвинтівки	4	2	15
	Загальна кількість	8	4	35
<u>Змістовий модуль II</u>				
1.	Багатозарядна зброя	4	2	25
2.	Кулемети та автоматичні гвинтівки.	4	2	20
	Загальна кількість	8	4	45
<u>Змістовий модуль III</u>				
1.	Боєприпаси	2	–	6
2.	Гранати і брандери	2	2	4
	Загальна кількість	4	2	10
	Разом	20	10	90

Тематика семінарських занять

Заняття 1. Рання вогнепальна зброя (XIV-XVII ст.)

Заняття 2. Розвиток озброєння в Європі у XVIII-XIX ст.

Заняття 3 Американська зброя

Заняття 4. Вогнепальна зброя Першої світової війни

Заняття 5. Вогнепальна зброя у Російській імперії та Радянському союзу до Другої світової війни

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота передбачає складання презентації з будь-якого обраного Вами типу вогнепальної зброї, а також написання есе на ту ж тематику з обґрунтуванням обраної теми.

Презентація має вміщувати від 10 до 15 слайдів (не більше і не менше!) і містити лише ключові положення для розкриття обраної тематики.

Порядок оцінювання

АУДИТОРНА РОБОТА	САМОСТІЙНА РОБОТА	ЗАЛІК	РАЗОМ
50+20	30	100	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку:

1. Предмет і завдання курсу. Місце і роль курсу у структурі історичних наук.
2. Роль зброї в історії людства.
3. Поняття «вогнепальна зброя» в історіографії.
4. Використання вогню на війні: перші експерименти, «грецький вогонь», використання нафти для вогнепальної зброї.
5. Винайдення пороху. Роджер Бекон. Легенда про Бертольда Шварца.
6. Англійська артилерія.
7. Гармати-гіганти та ручні гармати у ХІУ ст.
8. Гармати у ХУІ-ХУІІІ ст.
9. Технічний переворот в артилерії у ХІХ ст.
- 10.Мортири.
- 11.Шкіряні гармати. Незвичайні конструкції та матеріали гармат.
- 12.Гладкоствольна зброя.
- 13.Мушкети.
- 14.Рушниці з фітільним замком у ХУ-ХУІІ ст.
- 15.Рушниці з коліщатим замком.
- 16.Л. да Вінчі та його винаходи у галузі озброєння.
- 17.Виникнення кремнієвого замка.
- 18.Британський мушкет Браун Бесс – перша стандартна зброя, яка використовувалась в армії.
- 19.Перетворення мисливства з привілею знаті на загальнодоступне заняття.
- 20.Дуелі.
- 21.Виникнення нарізної зброї.
- 22.Стрілецька зброя у ХУІІІ-ХІХ ст.
- 23.Американська зброя у ХУІІІ – першій половині ХІХ ст.

24. Гвинтівки та їх роль на Північноамериканському континенті. «Гвинтівка з Кентуккі». Гвинтівка Патріка Фергюсона.
25. Вплив вогнепальної зброї на технічний розвиток.
26. Томас Бланшер та його токарний станок.
27. Ілай Уїтні.
28. Винахід преподобного Александра Форсайта.
29. Перехід від коліщатого замка до капсульного детонатора.
30. Американська зброя у другій половині XIX ст. Роль зброї у підкоренні Дикого Заходу.
31. Семюель Кольт і винайдення револьвера.
32. Револьвери Сміта і Весона та їх еволюція.
33. Зброя Ремінгтон і Вінчестер.
34. Гвинтівка Генрі Райфл та її вдосконалення.
35. Дробовики.
36. Німецька зброя. Гвинтівка Пітера Маузера.
37. Гвинтівка Крейга. Удосконалення американської зброї на початку XX ст. Гвинтівка Спрингфілд.
38. Короткоствольна зброя на початку XX ст. Джон Браунінг. Автоматичні пістолети 38 та 45 калібру.
39. Револьверна гармата Пакля.
40. Багатоствольна гвинтівка - кулемент Гатлінга.
41. Кулемент Максима.
42. Кулемент Браунінга.
43. Французький легкий кулемент Шо-шо.
44. Автоматична гвинтівка Браунінг-Бар.
45. Джон Олівер Томсон та його дрібнокаліберна швидкісна зброя для ближнього бою – пістолет-кулемент Томсон (Томі-ган).
46. Джон Гаранд і Джон Петерсон та їх моделі напіваавтоматичних гвинтівок. Гвинтівка М-1 30 калібру Дж.Гаранда.
47. Гвинтівка М-1 Карбайн.
48. Німецькі штурмові гвинтівки. Гвинтівка Михайла Калашнікова – АК-47
49. Боєприпаси ручної вогнепальної зброї.
50. Калібри патронів.
51. Гранати.
52. Брандери.

Політика курсу

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Література до курсу

1. Chase, Kenneth. Firearms: A Global History to 1700. — Cambridge University Press, 2003.
2. Crosby, Alfred W. Throwing Fire: Projectile Technology Through History. — Cambridge University Press, 2002.
3. Lorge, Peter A. The Asian Military Revolution
4. Needham, Joseph. Science & Civilisation in China. — Cambridge University Press, 1986. — Vol. 7 The Gunpowder Epic.
5. Partington James Riddick. A History of Greek Fire and Gunpowder. — The Johns Hopkins University Press, 1998
6. Благовестов А.И. Стрелковое оружие. – Минск, 2004
7. Жук А. Б. Энциклопедия стрелкового оружия. — М.: Воениздат, 1998.
8. Карман У. История огнестрельного оружия с древнейших времен до 20 века
9. Кирпичников А. Н. «Военное дело на Руси в XIII—XV вв.», 1976
10. Материальная часть стрелкового оружия. Под ред. А. А. Благонравова. — М.: Оборонгиз НКАП, 1945, 1946
11. Невский Н. А. Военно-морской флот. — М.: Военное издательство министерства обороны СССР, 1959
12. Огнестрельное оружие // Объекты военные — Радиокомпас / [под общ. ред. Н. В. Огаркова]. — М. : Военное изд-во М-ва обороны СССР, 1978.
13. Советская военная энциклопедия: [в 8 т.] ; 1976—1980.
14. Фёдоров В. Г. Эволюция стрелкового оружия. Часть I. Развитие ручного огнестрельного оружия от заряжания с дула и кремнёвого замка до магазинных винтовок. — М.: Государственное военное издательство Наркомата обороны Союза ССР, 1938
15. Фёдоров В. Г. Эволюция стрелкового оружия. Часть II. Развитие автоматического оружия. — М.: Государственное военное издательство Наркомата обороны Союза ССР, 1939
16. Шокарев Ю.В. Огнестрельное оружие. – М., 2009. – 64 с.
17. Штетбахер Альфред. Пороха и взрывчатые вещества / Пер. с нем. под ред. А. В. Сапожникова. — М.: ОНТИ, Главн. ред. хим. лит-ры, 1936.